

OLFRACTUS NATURAM

exhibens,

Quam

DIVINA AFFULGENTE GRATIA,
Et Ampliss. Facult. Philosoph. in Regia
Acad. Aboënsi consentiente,

SUB PRÆSIDIO

Viri Amplissimi

DN. M. PETRI HAHN,

Scient. Natur. Professoris Ordinarii
& Bibliothecarii Celeberrimi, Fautoris & Pro-
motoris quovis observantiæ cultu ætatem
prosequendi.

Publicæ bonorum censuræ modestè submittit

S. R. M. Alumnus

**JOHANNES Wickelgreen/
Wex. Smol.**

In Acr. Max. ad d. si DEO videatur 13. Martii

A. M. DC. XCVII.

Impr. apud Jo. LAURENTII WALLIUM.

Mon. Linnhol.

VIRO

Amplissimo atque Celeberrimo

DN. M. P E T R O
H A H N,

Scientiæ Naturalis, in illustri, quod
Aboæ est, Musarum Palladio,

P R O F E S S O R I

Famigeratissimo,

Ut &

ACAD. BIBLIOTHECARIO

Accuratissimo,

Mæcenati & Promotori suo
propensissimo,

Præceptori fidelissimo, pio animi
zelo & submissa mentis venera-
tione æternum suspi-
ciendo.

Quod hæcæ tenuioris ingenii mei tentamina, Amplitudinis Vestræ auspicio in lucem edita, Celeberrimo Vestro Nomini inscribere & consecrare non sim veritus, fecit insignis & quidem singularis Amplitudinis Vestræ in me humilimum Clientulum & consanguineum suum, per triennium, quo, in plaga hac boreali hospes vixi, favor & benevolentia; quæ majora existisse lubenti & ingenuo animo confiteor, quam ut iisdem debitis laudibus extollendis, ne dicam referendis par unquam esse queam, Cogorque necessitate actus quod socrates olim Platoni fecit, coram Amplitudine Vestra usurpare. Is cum beneficiis solvendis imparem sese videret, inopiam ingenue confessus, Socratem O Plato accipe pro beneficiis exclamavit. Ego minime

me amplioribus ornatus muneribus, me Amplitudini Vestræ perpetuo devotissimum in pretium beneficiorum devoceo. Dignetur itaque Celeberrima Vestra Dignitas hasce lineolas, quas, in æterna gratitudinis sacramentum, omniumque obsequiorum & officiorum humiliorum certissimum pignus offero, serena & benevola fronte inspicere, meq; tenui fortuna afflictum favore suo solito insuper fovete, est quod humilime rogo & obtestor. Vivat interea Amplissima Vestra Dignitas diutissime! felicissime! Emolumentum Ecclesiæ; Patriæ Decus; Amplissimæ suæ Familiæ insigne fulcrum & gaudium, meus denique omniumque ope sua largissima indigentium gratosus Fautor & Patronus Magnus. Sic pia & devota mente debet

AMPLITUDINIS VESTRÆ

humilimus cliens
J. W.

Plurimum Revere
& Doctis

DN. M. PETRO OSANDRO,

Præposito in Kongahärad meriti-
tissimo, Pastori in Lindery &
Sandfjöd Vigilantissimo, Mæce-
nati & Patrono semper co-
lendo.

DN. M. ABRAH. THURONIO,

Pastori in Nimitto fidelissimo,
Fautori & Benefactori multum ho-
norando.

DN. JOHANNI Uhr/

Pastori in Häflöf etc. vigilantissimo,
Avunculo & Promotori suo jugi-
ter colendo.

DN. PETRO BERGIO,

V. D. Ministro in Nimitto solertissi-
mo, Fautori & Amico honoratissimo.

RIS

rendis, Clarissimis
simis

DN. M. MAGNO LAGHE,

In Regio Gymnasio Wib. S. S. Theol.
Lectori & Consist. Eccl. Assessori
dignissimo, nec non in Säckijärvi
Pastori laudatiss., Promotori quovis
obsequiorum genere prosequendo.

DN. JOHANNI Kancel/

Past. in Wäckelsång/Tingzåhs & Uhr-
åhsa meritissimo, Fautori & Everget-
tæ multis nominibus observando.

DN. NICOLAO CORNERO,

Pastori in Bagary fidelissimo, Fau-
tori singulariter honorando.

nec non

DN. JOHANNI MEJER,

In urbe Aboënsi Aurifabro Artificio-
sissimo, Fautori itidera honorando.

Plurimum Reue
& Doctis

DN. M. PETRO OSANDRO,
Præposito in Kongahärad meritiffi-
mo, Pastori in Lindery & Sandsjö
Vigilantissimo, Mæcenati & Promo-
tori indubitatissimo.

DN. M. SVENONI Höök/
Pastori in Nöbeled & Torsåhs Di-
gnissimo, Fautori & Promotori cer-
tissimo.

DN. JOHANNI Uhr/ Pastori
in Håslöf etc. vigilantissimo, Avun-
culo & Promotori suo jugiter colendo.

DN. PETRO BERGIO,
V. D. Ministro in Rimitto soler-
tissimo, Fautori & Amico honora-
tissimo.

M

rendis, Clarissimis
simis Viris

DN. M. ABRAH. THURONIO,
Pastori in Nimitto fidelissimo, Fau-
tori & Benefactori multum hono-
rando.

DN. JOHANNI Kancel/
Past. in Wäckelsång/ Tingzåhs & Uhr-
åhsa meritissimo, Fautori & Everge-
tæ multis nominibus observando.

DN. NICOLAO CORNERO,
Pastori in Bagary fidelissimo, Fau-
tori singulariter honorando.

DN. ANDREÆ AQVILONIO,
V. D. Ministro in Wäckelsång/ Tingz-
åhs & Uhråsa fidelissimo, Fautori suo
itidem honorando.

Multorum, Mæcenates & Patro-
ni Optimi, ardens monet desi-
derium, jubet ingens eorum debitum,
ut illis paratissima quævis offerant officia,
quorum congenitum erga se favorem certo
certius exploratum habent. Talem Vestrum,
Mæcenates & Fautores Optimi, Favorem
& beneficia singularia, sæpius expertus omni
semper expetivi voto, ut aliquid gratitudinis
signum edere possem, cumque spe diu frustra-
to nihil aliud occurrat, opellam tandem hanc
tenui profectam Minervâ, in grati animi &
debitæ venerationis tesseram Nominibus
vestris dicare & offerre ausim, quod vilius
licet munus sit, quam ut ullam debiti mei
partem solvere valeat, sereno tamen vultu &
favente nutu id accipiatis quæso, meique semper
memoriam in animis vestris accrescere & pro-
ficere sinatis etiam atque etiam rogo. Supremum
interea Numen simplici mente venerari non de-
sistam, ut vos omnes salvos & incolumes tectosque
ab omni malo clementer tueatur & conserve!

VEST. NOM.

Additissimus

Cliens

J. W.

Disp. auct.

*Christe fac ut Sapiam, quia tu Sapientia Patris
Solutus es, & tecum qui Sapit, ille Sapit.*

PROEMIUM.

QVanta inter sensus cæteros, quorum quilibet singulari suo eminenti vigore, usu & præstantiâ, Olfactus sit dignitas & excellentia, quam inæstimabilis ejus utilitas, et suavitas eximia; id manifestissimo veritatis indicio testatur Philosophorum princeps Aristoteles, cap. x. de sensu & sens. in hæcce verba erumpens: Olfactus τῆς σωτηρίας καὶ τῆς εὐεξίας, i. e. conservationis & salutis, nec non ornatus & voluptatis causa animalibus concessus est; ut scilicet præsentiendo pastum quærant, & perniciosum pestiferumque declinent, ejusque beneficio varia utilitatis commoda percipiant: hinc quoque

A

sen-

sensus alimenti dictus est. is enim rerum quæ gustari debent, velut explorator sit oportet, ne temerè noxia degustemus. Omnibus igitur in univèrsis animalibus hic odorum communis est usus, quod nutrimentorum utilium & inutilium sint quasi indices, siquidem animal nullum libenter vescitur eò, à cuius odore totus abhorret. Hominum præterea utilitati odores quidam per se & sua naturâ absque alimenti respectu inserviunt, non rarò enim florum, aromatum, taliumque bene fragrantium rerum odoribus vehementer gaudemus, qui nihil ad nutritionem conferunt, sed solam delectationem, spirituumque animalium refectionem præbent. Dum verò sensum hunc multis celebrandum encomiis, circa quem, svasu Celeberrimi Domini Præsidis, tenuioris ingenii mei vires experiri constitui, crebrâ mentis agitatione considero, ejusque intricatæ subtilitatis indolem altiori pectoris scrutinio contemplor, tot mihi obveniunt

varia

varia opinionum diffidia, tot acerrima
 Philosophorum de veris sensationis
 principiis certamina, ut in trivio con-
 filii constitutus animus, vereatur, nè
 tanta sententiarum varietas me acro-
 ris ingenii inopem, altaque & prægran-
 dia naturæ scrutantem, ex recto navi-
 gationis cursu ad imas errorum pro-
 funditates detrudat. Cum verò sub spi-
 nosa difficultate, magna sæpè lateat
 pulchritudo, animum erigens vela ex-
 pando. Ut autem placidiori favonii
 aura ancipitis hocce fortunæ æqvor tra-
 jicere queam, Cymbamque in altum
 emissam tranquillior excipiat portus,
 ὀνοματολογίας seu nominis expositione
 consultò omisllâ, utpote quæ nullis dif-
 ficultatum fasciis involuta, sed cuius
 in Philologorum Scholis aliquantulum
 versato facile est obvia. πραγματολογίας
 seu Definitionem ipsam, quæ hic u-
 tramque, quod aiunt, facit paginam,
 exponere adnitar, eamque, præeunte Ex-
 cell. Sperling. talem sisto.

Olfactus est sensus externus nasi & processuum mammillarium beneficio odoris species recipiens & cognoscens. Discursus nostri initium à Definitione argumenti ad rationis scrutinium jam nobis revocandi, movendum esse operæ pretium duximus. Omnis enim quæ à ratione de re quapiam suscipitur disquisitio, debet à Definitione proficisci, ut manifesto constet indicio, quid sit id, de quo Disputationis actus institutur, monente Cic. Lib. I. de officiis. Definitiones quidem varias hic afferre fategerunt rerum naturalium experti, pro ut illorum cuique subtiliori mentis suæ acie in cognitionem ejus penetrare contigerit. è quibus tamen datam hanc, cum naturam & modum Olfactionis ex sententia nostra proximè indigitare videatur, rectè retinendam esse asserimus. Quam ad bonæ Definitionis normam, more in philosophia dudum recepto, nobis examinaturis
duo

duo sese expendenda insinuant, Genus seu conceptus convenientiæ, & differentia seu conceptus distinctionis, quorum in Definitionibus formandis, cum valde utilem & necessarium veritatis indagandæ modum subministrant, maxima semper habenda est ratio, quibus neglectis jejuna & exsangvis evadit omnis Definitio. ponitur itaque hic generis loco Sensus, idque ideò legitimum, quod de suo definito ut essentielle latius & proximum in quæstione quid sit prædicari aptum est. hoc enim Olfactui una cum sensibus reliquis tanquam speciebus univocis, sub eodem genere contentis competit, uti id extra dubitationis! aleam evictum eunt potissima hæcce requisitorum momenta, quæ omnis sensationis veritatem adstruere debent, & huic inferius applicanda sunt, ut scilicet est primò Anima sensitiva, deindè organum, post hæc objectum, & postremò medium inter organum & objectum intercedens. Dicitur autem externus

sensuum interiorum respectu, tum
 quod *αἰσθητικόν* seu organum suum in
 exteriori corporis parte habet, tum
 quod *αἰσθητὸν* seu objectum sensibile forin-
 secus percipit, & ad sensus interiores
 defert. Undè per Olfactum non nu-
 dam Olfaciendi *δύναμιν* seu potentiam,
 nec solum organum, quod Arist. lib. de
 sensu & sens. sensum nominat, dicens:
*Sensibile positum supra Sensum non facit sen-
 sationem;* sed ipsam *ἐνέργειαν* & odoran-
 di actum intellectum volumus, quem
 non disjunctim, sed conjunctim, id est
 facultas & organum producant. Dif-
 ferentiam verò absolvunt voces cæte-
 ræ in Definitione expressæ, petitur
 namque hæc ab organo remoto &
 proximo, objecto & modo cognoscen-
 di. quæ singula singulatim in sequen-
 tibus nobis ventilanda veniunt.

§. II.

Hisce ita prælibatis, monet ratio in-
 stituti, rerumque ordo, ut pedem ul-
 terius promoventes ad propria Olfac-
 factus

factus requisita iudicii nostri aciem
devolvamus, quorum hic primò inve-
stigandum sistitur organum. quamvis
enim Anima sensitiva, quæ omni ani-
mali etiam rationis experti seu ipsis
brutis, ut commune & primarium Ol-
factus omnisque sensationis princi-
pium & causa ex necessitate competit,
corpori animato, amicò arctoque confor-
tii vinculo sit conjuncta, eique toti ratio-
ne suæ præsentia intimè communicata
adsit, organis tamèn destituta, nullius sen-
sationis auctor existit. Sapienter itaque
provida rerum mater Natura, quæ non
deficit in necessariis, sed cuique dedit
quod sat est, singulis animalium sensi-
bus sua assignavit organa, quorum o-
perâ tot insignes nobilesq; animæ vires
è potentia in actum deduci queunt.
Quod autem proprium & princeps Olfa-
ctus Sensorium sit habendum, de eo acer-
rimis semper sententiarum litigiis inter
Medicos & philosophos fuit controver-
sum; juvabit ergò in primis potiores opi-
niones eorum in medium proferre, no-

strosque deindè rationis conceptus secundum altioris animii, ingeniique eminentioris naturæ scrutatorum ductum, de hoc negotio exprimere. Organum Olfactus nares quidem vulgò adstruendas esse asseritur, iisdemque odorem, ut oculis colorem & lingvâ saporem percipere perhibemur. Verum licet nares ad olfactum aliquid conferant, & ut organum secundarium & remotum concurrant, proprium tamen & princeps ejus instrumentum non constituunt, quod clarissimâ irradiabit luce, dum melioris cognitionis gratiâ, eos quibus nares inserviunt usibus, manucente Seid. in Lib. de homine pag. 219. recensemus, ut nimirum. Pulmones I.º per nares attrahant sibi materiam respiratio- nis aërem. Vehant II. particulæ aëris inspirati per nares ad cerebrum sursum tendentes una secum odores ad verum Olfactus organum: sunt quippè boni suaviterque redolentium rerum odores non solum cerebro & spiritibus ejus grati ac salutares, verum insuper de
mul-

multarum rerum & efculentorum genere animalibus indicia præbent. infer-
 viant III. nares expurgationibus cere-
 bri, cum per eas non aliter ac præpa-
 ratam capitis portam superflua humo-
 rum excrementa excernenda & eve-
 henda sint. ex quibus dispalescit nares
 subsidiariæ tantum operæ vicem sustine-
 re, & ut causam sine qua non requiri,
 nec legitimo & adæqvato sensorii lo-
 co substitui posse, ut pluribus infra
 dicetur. Arist. autem lib. de Sens. pro-
 prium Olfactus *αιθρησιον* in capite &
 juxta cerebrum repositum iri voluit, id-
 que operculi quodam tegumento obdu-
 ci, quod, ut intro receptentur odores,
 ab inspirato aëre operiri & elevari o-
 portere ait. Sed operculum hoc ne-
 mo hæctenus satis ostendere, neque in-
 dagatio Medicorum licet solertissima
 quidquam tale reperire potuit, decepit
 ergò philolophum, quod anatomix
 inexpertus in ejusmodi conjecturæ er-
 rorem incidit. Galenus verò in lib.
 de org. Olf. sensorium hoc intra cra-

nium, in ipsis scilicet anterioribus cerebri ventriculis, vel eorum extremitatibus, quæ versus nares porriguntur existere affirmat, eosque ventriculos vaporosum quendam spiritum continere testatur. Verum nec hæc sententia cum immoto certitudinis fulcro consistere nobis videtur, indeque facile redditur elisa, quod cerebrum nullius sensus exterioris organum proprium sed commune est, Spiritum nimirum animale in organis sensuum exteriorum per nervos, ad actiones animales edendas suppeditans. Quidam Organum Olfactus in naribus, hoc est in tenuissimis quibusdam fibris à base cerebri, per *nervos* propagatis constituunt, Olfactumque fieri aiunt, dum tenuiores corporum particulæ disjunctæ in aëre volantes, non quidem quælibet, sed quæ satis subtiles, simul ac satis vividæ sunt, ut in nares attractæ tenuissimas Sensorii fibras pullent, titillent, vellicent, aliisque modis eas afficiant, quam assertionem Auctoribus suis libenter relinquimus.

Ut autē mentem nostrā in principali olfactus organo indagando exponamus, notandum est Odores quidem primo per aërem ad nares externas semper patentēs transire, indeque ad nasum internum, qui osse cribroso & processibus mammillaribus constat deferri. Os cribrosum in media frontis base situm, ad summam nasi radicem fertur, narium totam fermè cavitatem implens, plurima habet foramina, per quæ aëri & odoribus ad cerebrum apertus patet aditus. Processus mammillares duo sunt tubercula, & à sede, ubi ventriculorum anteriorum extremitates angustiores desinunt enascuntur; sunt albi, molles, nervis similes, non cavi aut perforati, intra calvariam consistentes, porrectique usq; ad sinus & foramina Ossis cribrosi, in hos nervi Olfactui dicati inseruntur, similitudinem cum papillis mammillarum habentes, unde & nomen sunt sortiti. Hisce obstructis ceu coryza laborantibus evenire solet odorem valde debilem vel prorsus nullum sentire. Princeps hæc pars est,

est, cujus beneficio fiet Olfactus, huic
 immediatè opponitur nervus, faculta-
 tem deferens, odorem suscipit & ma-
 jorem cum illo convenientiam habet.
 rectè Julius Casserius Placentius lib.
 de 5. sens. *Observandum est in omni senso-
 rio nervum mollem à Cerebro descendere, post
 quem immediate statim verum occurrit orga-
 num, ut in oculo crystallinus humor, in auditu
 nervus expansus: sic etiam in Olfactu fieri,
 quis negabit? ex hisce jam prolatis cuius
 oculos in calcaneo non gestanti, de vero
 Olfactus organo patere, nobis spes est.*

§. III.

Sensorii naturâ jam tenui expeditâ
 Minervâ, objectum sensibile, sensorium
 immediato excipiens nexu, sub incu-
 dem examinis revocari vult, quod no-
 mine odoris insignitur, & olfactui ut
 proprium & à cæteris sensuum exter-
 norum objectis distinctum alligandum
 venit, cujus indolem hic loci paucis
 indigitare sufficiat, cum non absolutè
 & ut in foro proprio, sed respectivo
 tantum, quatenus scilicet in præsentis &
 actu

actu formali, Olfactui oblatus ad species Odoris apprehendendas eum movet atque excitat, nobis enucleandus offertur. De hoc vero priusquam nostrum formemus iudicium, pauca per remotionem in antecessum mittere e re esse videtur. Odores primo Pythagoræi substantiam quandam vaporosam & fumosam esse conjectârunt, iisque animalia nutrirî posse dixerunt. In quorum *sententiæ* castra deinceps transferunt, eamque suæ auctoritatis subscriptione approbare conati sunt Hippocrates, Heraclitus, Empedocles, Platonici, & cum his Recentiores quidam Philosophi. Verum aliud suo testimonio probatum ivit Arist. demonstrans odores non esse halitus sive defluxus à corporibus, sed Accidens & quidem qualitatem sensibilem, substantiis seu halitibus extraessentialiter ut subjecto inhærentem. Confunduntur ergo ab illis Categoriæ substantiæ cum Accidente seu qualitate, quæ hic est odor. Omnia namque objecta sensibilia,

lia, quibus afficiuntur sensus, qualitates sint oportet. nulla enim substantia immediate incurrit in sensus, cum nulla substantia creata immediatum actionum suarum sit principium. Solus namque DEUS, in quem, uti omnis compositionis expertem, nulla Accidentia cadunt, immediate suas operationes exercit. Substantiæ autem creatæ, cum sint compositæ absque beneficio & ministerio Accidentium actiones suas absolvere nequeunt. Sic Olfactu percipiuntur flores & aromata, non quatenus sunt substantiæ, sed quatenus odorata, seu odoribus sunt prædita. De odorum natura secundo talem ferunt sententiam Conimbricenses Aristotelis Interpretes, quod sit qualitas ex sicco sapido cum humido à calore permixto & temperato, in mixto orta. Est enim ajunt, odoris & saporis ea cognatio, ut omne sapidum odoratum sit & omne insipidum odore destituatur: in eo tamen odorem à sapore differre autumant, quod in sapore humiditas, in odore siccitas prævaleat.

Efficientem odoris causam, ut omnium in mistis operum Calorem faciunt, qui siccum humido more & modo debito permisceat, indeque rationem petunt, quod res odoratæ plerumque calefactæ plus odoris emittunt, sic à propria odoris natura & origine aberrantes in quævis errorum feruntur devia, verisque falsa supponunt, odoresque omnes ad variam Elementorum permissionem & qualitates primas, in quarum potestate non sunt deducere conantur. Sed dicimus nos hic cum Scaligero. Naturam per naturam esse explicandam, non verò per rationes nostras evertendam. Si in odore, ut ajunt, prævalet siccum, cur tot res humidæ odoratissimæ, & tot res siccæ inodoratæ existunt? Urina putrida plus satis odorum de se spargit, nec tamen sicca est. Et licet gustus & Olfactus sit quædam affinitas, odoresque saporibus cognati habeantur, gratis tamen odores & sapes necessariò subjecto conjungunt. Odoremque partis sapidæ

dæ esse affirmant. Experimentiam enim consulenti aliud patebit, quia dantur res sapidissimæ & acerrimæ, nihil vel certè minimum odoris continentes. Quanta corrodingi vis & acrimonia sit *in arsenico, mercurio sublimato & aliis mineralibus: oleo vitrioli, dracunculo, aro* ac similibus, notissimum est: in quibus nullus vel exiguus est odor. Nec firmiore veritatis talo nititur, quod calorem odoris causam efficientem esse statuunt, cum unum Accidens alterum idque reale producere nequit. Interim tamen non negamus Calorem causæ instrumentalis vicem implere, & efficienti scilicet corporis odorati formæ specificæ subsidiariam operam ad odoris educationem e subiecto præstare. Nos ergò Chymicorum informatione melius edocti, primum Odorabile sulphur esse innuimus. ut autem tutiori procedamus viâ, & faciliori negotio naturam & essentiam Odoris indagemus, Definitionem ejus subnectimus. *Odor est qualitas corporis misti, orta à sulphure,*

ad rerum differentias naribus representandas.
 Ex qua essentia odoris verè & realiter
 elicitur, quod fit qualitas sulphuri ut
 primo radicali & subiecto proprio in-
 existens. Ubi enim Sulphur, ibi sem-
 per ejus proprium Odor, qui licet in
 multis sulphureis non semper percipia-
 tur, fit hoc saltem in integris: in reso-
 lutis verò manifestissimè sentitur. Ut
 enim vinum actu frigidum apparet, et-
 si calidissimum, ut ex Spiritu ejus in-
 flamabili patet; ita sunt res multæ odo-
 ratissimæ, quæ tamen integræ nullum
 odorem nisi contritæ & accensæ fue-
 rint emittunt, quantum odorem nari-
 bus exhibent sulphur & pingvedines
 accensæ, ex candelarum extinctarum
 fœtore satis animadverti licet, neque
 sulphur semper in forma oleosa &
 pingvi apparet, sed sæpè etiam in spi-
 rituola, ut in spiritu vini conspicitur.
 Ita in rosis minima sæpè est quantitas
 Spiritus $\Phi\lambda\omicron\gamma\iota\sigma\tilde{\iota}\varsigma$, istamen valdè odora-
 tus est, magnamque aquæ copiam ali-
 quot guttulæ odoratam reddunt.

§. IV.

Differentias odorum, cum inter animalia cuncta, quæ præclaro Sensu Olfactus natura beare dignata est, homo ob humidiores & frigidiores cerebri constitutionem, eundem debilissimum acceperit, nobis parum perspectas habemus, propriisque nominibus insignitæ non sunt, sed analogiâ & similitudine quadam saporum describuntur, quorum quoque sortiuntur appellationes, & dividuntur in extremos & intermedios. Extremi sunt, *suavis & amarus* seu *gratus & ingratus*, ille est in *melle, croco, Musco &c.* hic in *aceto, urina, putrida, fecibus humanis & aliis.* Intermedii sunt *gravis, amarus, Stypticus acerbus &c.* quos passim habemus in *Oleis, pinguedinibus & aliis.* Quod vero appellationes odorum à saporibus desumi diximus, non ita accipiendum erit, ac si cum dulci sapore, semper dulcis conjunctus sit odor, & cum amaro amarus, experientia namque reclamât, dulcis & gratus est odor chamemeli, sa-
por

por autem amarissimus: Idque ideo contingit, quod alia sit temperies aliudque subjectum proprium saporis, aliud odoris, in eo verò similitudinem notamus, quod sicut sapor dulcis jucundè afficiat gustum, ita benè afficit similis odor Olfactum. Sequuntur autem odores quidam alimentum, quod eorum beneficio animalia explorant: & hi per se nihil voluptatis aut molestiæ præbent, sed per accidens solum, quatenus alimenti sunt indices: in quorum exquisita perceptione bruta quædam singulari odoratus vigore & Præstantiâ homines vincunt, ut notum est de corvis, canibus, simiis & vulturibus, ubi in ignotum cibum inciderint, qualitates ejus solo odoratu subito percipiunt, favente illis natura, in nimia voracitatis remedium, ut scilicet prius exploratum habeant, quod tam avidè sæpe numero deglutiunt. Verum hæc Olfactus acrimonia in brutis, non ex principio rationis provenit, cum ea, quæ rationis propria sunt, nullum ani-

mal præter hominem agat, qui solus præclaro mentis iudicio objecta sensuum discernit & dijudicat, sed ex sola accidentali dispositione cerebri, & exquisitiori contextura ipsius organi ortum trahit, quò enim bruta cerebrum siccius & calidius habent, quoque longius Olfactus sensorium à cerebro est repositum, eò acriorem sensum hunc obtinent. Datur quoque aliud odorum genus, quod alimentum non comitatur, sed per se est gratum vel ingratum suaque natura offendit vel delectat: quales sunt florum, aromatum, aliarumque multarum rerum odores, quorum suavitate homines solum vel potissimum afficiuntur, dum ex iisdem bruta nullam vel planè mancam & imperfectam delectationem capiunt.

§. V.

Hactenus perlustratis, quæ objecti naturam concernunt, Medium, quod ut sensorio Olfactus deferantur odores, in-

intercedere debet, mente complecti reliquum erit. Tale Medium geminum observârunt rerum naturalium inspectores: aërem & aquam, illud primum, hoc secundarium. Quibus non ut subjecto primo | & proprio insit odor, nam cum sit qualitas & proprium sulphuris, non transit de subjecto in subjectum, quod nec cætera Accidentia faciunt. Hoc enim unum inter sex Peripateticorum absurda recenseri solet, Accidens scilicet sine suo subjecto proprio. Sed ut color primò & secundum esse naturale inest corpori colorato, deindè per speciem, seu spiritualiter inest etiam aëri medio; ita odor quoque primo & per se inest corpori olenti, deindè per speciem communicatur aëri tamquam medio. Hæc tamen traductio odoris non fit tam Spiritualiter ut in visu, neque momento, sed in tempore, quod satis benè animadverti potest. Neque negandum est odores non raro etiam realiter in &

cum suo subiecto particulis sulphureis, modò subtilibus & vaporosis, modò fumosis & crassioribus à corpore ipso per calorem, ignem, aliasvè causas resolutis in aërem spargi & ad sensorium deferri, ut in sequenti thesi clarissimo splendebit fulgore: ut itaque aër Medium visionis est, quatenus corpus *ὁρατὸν* auditus quatenus *ἀκουστὸν* est, ita Olfactus medium constituit quatenus *ὀσμινὸν*, hoc est, odori pervium est, vel cujus ea est natura, ut odores transmittere possit. De aqua etiam res manifesta est, exemplo piscium escam hamis impositam vel eminus odorantium.

§. VI.

Braviter sic pro ratione instituti, ea, quæ in cognitionem Medii nos deducere queunt, expendimus, jam commodior exigit ordo, ut modum Olfactionis, quo nimirum odores per medium ad Olfactus Sensorium deferuntur subjungamus. Quem quidem multis

tis difficultatum involucri implicatum, Auctores arcana naturæ profundosque rerum sinus pervolventes explicaturi, in varia sententiarum dissidia sunt deducti, ubi tamen tres potissimum opiniones eorum, qui animorum dissensione in hoc gordio nodo resolvendo laborârunt nobis sese offerunt, in quibus jam disputationis cardo vertitur. Prima præsertim placuit Heraclito & Galeno, nec non Medicorum per plurimis, qui statuerunt odores in materia & subjecto sicco parumque humido, usque ad sensorium semper deferri: imo, longius quidem progressi, odores ipsas exhalationes fumosas esse putârunt, ut superius percepimus. Secundam Peripateticorum quidam defendunt, sentientes odorem nunquam realiter à corpore olente effundi, aut progredi cum aliqua exhalatione, sed species tantum odoris per medium ad sensorium diffundi perindè ac in visu de colore fit. Priorem quod concernit, dicimus nos ibi confundi categori-

rias substantiæ & Accidentis, quatenus odores substantias faciunt, quod supra refellere conati sumus, hoc quidem eis in præcedenti thesi concessimus, quod & nunc ambabus, ut ajunt, manibus largimur, exhalationes scilicet, quasdam à rebus odoratis effluere, easque per aërem interdum ad ipsum Sensorium deferri, experientia namque probatum dedit, quod exhalationes odoratæ variis modis afficiant cerebrum, ejusque temperiem nunc alterare, nunc mulcere & temperare soleant, quod non tantum in cerebro manifestum, sed in oculis quoque experi ri licet, quomodo ab exhalationibus & fumis quasi roduntur, doloremque percipiunt. Videmus insuper res odoratas plurimas paulatim imminui, & re ablatâ, odorem sæpe in aëre diu percipi. Quod species tantum, quæ in absentia objecti non remanent, præstare nequeunt. quæ omnia satis superque confirmant exhalationes corporeas vim calefaciendi & frigefaciendi aliaque præ-

præstandi obtinentes è rebus odoratis effluere. Sed hæc ad propriam odoratus naturam nihil faciunt. Speciem enim spiritalem requiri & præsupponi extra dubitationis periculum ponitur: nullum enim sensum per qualitatem realem seu materialem, sed tantum per ejus speciem, seu qualitatem intentionalem, quæ radicaliter quidem est in subjecto, sed communicative per medium ad organum defertur, affici putamus. Interim tamen nec posteriori sententiæ, quæ Peripateticorum est, per omnia propter rationes supra allatas assensum nostrum præbere possumus. Sed asseveramus nos hic Tertio, odores non raro, ut antea innuimus, cum subjecto corporeo ad Olfactum deferri; hoc tamen perpetuo necessarium esse negamus, illa namque *καπνώδη ἀνατομίας* è re odorata exhalans, non semper ad nares usque pertingit, & interdum nihil tale è corpore effluit, sed fit Olfactus nudis speciebus odorum, è re odorata ad organum

num ejus per aërem vel aquam delatis. Quod facile illustratur exemplo, per quod compendiosum & efficax obtinetur iter: pisces namque odoribus in aqua allecti escam quaerunt, id quod fieri non posset, si exhalationes cum odore ut ejus vehiculum semper essent conjunctae, exhalationum enim odoratarum natura in sicco à calore elaborato consistens, cum per se sursum feratur, quomodo aquae peteret fundum? Vel si eo usque pertingeret, quo pacto naturam suam calidam & siccam ibi integram servaret; cum res odoratas aqua superfusas odorem perdere experientiâ edocti novimus. si denique corpora odorata, quae saepe minima sunt, tota in vaporem resolverentur, tam diuturnum non possent edere effluvium, ut ad vasta spatia explenda sufficerent, res etiam multas, odorem satis diu fundentes nihil imminui vel tabescere animadvertimus.

§.

§. VII.

Prius quam vela Disquisitionis nostræ contrahimus, haud intrugiferum fore confidimus, Quæstionem hanc satis intricatæ subtilitatis, multaque controversiarum diversitate à rerum expertis' vexatam discursibus nostris, Coronidis loco subnectere. *An scilicet odores ad nutritionem faciant?* quam negandam esse statuimus, idque sequentibus rationum ponderibus instructi. I. Omne quod nutritioni inservit & ad corpus alendum conducit, compositum sit oportet: corpora namque nutrienda composita sunt, & similia similibus nutriuntur, augentur & conservantur, odor autem non est corpus seu simplex, seu compositum, seu mistum; sed Accidens, & quidem ad tertiam qualitatis speciem pertinens, E. non nutrit. II. novimus omnia nutrita, quasdam alimenti sui reliquias colligere: at de odoribus nulla colliguntur & secernuntur excrementa, sed tan-

tantum de compositis & mistis, cum
 in his solis sit partium dissimilitudo.
 Unde alendi vim nullam obtinent. III.
 Debet alimentum alterari ac concoqui,
 inque proprium primumque locum
 concoctionis Ventriculum recipi. Odor
 autem non in ventriculum sed in ca-
 put & cerebrum recipitur. Verum non
 desunt ratiocinia, quæ nobis in contra-
 riam partem obverti possunt, quæ li-
 cet nihil præter apparentiam quandam
 veritatis præ se ferant, potiora tamen
 ordine recensere, mentisque ad cy-
 nosuram penetrata, eadem resolve-
 mus. Argumentantur autem I. Hunc
 in modum. Quodcunque repletionem
 adfert, illud est corporeum, at odores
 cerebrum replent, Ergo corporeum
 seu substantiale quid sunt, & per con-
 sequens eos nutrire posse veritati con-
 sonum relinquitur. II. Odores calefa-
 cere, teste Aristotele proponunt. inde-
 que ita colligunt: quod calefacit cor-
 poreum est, Odores calefaciunt E. III.
 odoribus spiritus animales, auctoritate
 Hip-

Hippocratis, suffulti nutriri posse affirmant, qui ægros odoribus reficiendos vult, ubi vitæ instauratione opus est. IV. Exemplis nituntur, quibus haud parum roboris sententiæ suæ accedere existimant. Democritum enim mortis vicinum panis recentis odore vitam triduo protraxisse ferunt. Philippus Melancton auditoribus suis recitare consuevit, Mœchum quendam fame necandum; multos dies in carcere ex odore carnis assatæ, quæ ei quotidie, ut acerbior & longior esset famis cruciatus offerebatur, servatum fuisse. Strabo gentem Astomorum in ultima India ad fontem Gongis nominat, quæ solo odore vitam ducat. Quare ad nervum I. Argumenti respondemus dicendo: repletionem cerebri ab odoribus non per se, sed accidentaliter fieri. repletur enim cerebrum vel ab exhalationibus cum quibus sæpe conjunctus est odor: vel liquefacit calida odoris qualitas humiditates in capite, à quibus deinde fusis proximè fit fusio in venis & cerebro.

Connectioni autem Majoris II. ratiocinii
 reponimus, distingventes inter ignem
 & calorem, uterque calefacere dicitur,
 ignis ut substantia & subjectum caloris,
 calor ut qualitas in igne, quæ confun-
 denda non sunt, nam calefacit ignis
 qualitate sua calida, nec ideò calor
 ipse est corpus, sic calefaciunt odores,
 non ut corpus seu substantia, sed ut
 qualitas corpori inhærens. Ex aucto-
 ritate sola de nutritione spirituum a-
 nimalium III. loco allata exigui mo-
 menti illatio fit, veritati enim con-
 sonum videtur Hippocratem per spi-
 rituum nutritionem haud indubie in-
 nuere voluisse eorum roborationem &
 refectionem, & non veram quandam
 nutritionem. Exemplis IV. objectio-
 nis Ergo in medium adductis tale red-
 ditur responsum; quod fieri quidem po-
 tuit, ut Spiritibus aliquid roboris ex
 halitu panis recentis, quò per triduum
 vitam traxisse fertur Democritus ac-
 cesserit: ideò tamen odoribus vera nu-
 triendi potentia adscribenda non est,
 nec

nec, per triduum absque cibo & potu vivere, miraculum est. Idem terendum erit iudicium de halitu carniarum affatarum, non enim tam vitæ producendæ gratiâ, quam augendæ inque rabiem vertendæ famis causa, captivos ita afflixerunt Tyranni. Narrationem autem Strâbonis quod attinet vix quæmpiam credo latet multa fabulosa à veteribus memoriæ prodita esse, quibus hodiernum nihil vel parum fidei habetur, quod etiam traditioni huic accidit, quare eandem ut fabulosam relinquimus, nec Strabo ipse dissimulat figmentum esse, quod ab aliis acceperit. Sic per DEI gratiam Sensum Olfactum tenui nostrô penicillo adumbravimus, quæ ut B. L. in mitiorem partem accipiat quæsumus, & si quid desideret, id bonæ & ejus interpretationis cynosura candidusque favor supplebit. Interea calida nostra vota pro perenni incolumitate sua, apud eum, qui omnis Salutis Auctor & fons est, non deerunt.

Hic Ancoram jacimus, dicentes:

SOLI DEO GLORIA.

DN. JOHANNEM Wickelgreen/

Amicum Optimum

CONGRATULATIO.

Quæ tangit tangens novit; sed novit odores
 Olfaciens, gustans novit & ore cibos.
 Olfactusq; nihil, quum tritius: attamen illum
 Declarare labor, raraque materies,
 Conferat Altitonans tibi præmia justa laboris
 Egregii, & meritis æquiparanda tuis.
 Pergis enim doctæ sensus aperire latentes,
 Quem conatum nunc gratulor atque precor
 Ut tibi sic liceat latam decurrere vitam,
 Perpete fama polum stringat utrumque sono,
 Qui Titulus veteres: semper sic Teq; manebunt
 Fama, decus, laudes, honosque tuus.

IOHAN. AGRELL.

Discipiens dulces Phœbi gustare saporés,
 Olfaciet multos vigilando noctis odores,
 Tempora consumeret doctorum scripta legendo,
 Atq; auscultando, quæ candida curq; docentur.
 Talem te exhibuisse doces mi s'vavis amice,
 Et te nocturnâ versasse manuque diurnâ,
 Mentis opes quærens, doctorum scripta virorû,
 Dum calamo docto varios depingis odores.
 Gratulor his Studiis: cœlum tua cœpta secundet,
 Et precor ut veniat tibi lausq; decusq; laboris!

MATTHIAS Beckelman.